

Geachte leden van de vaste commissie voor OCW,

Op donderdag 20 juni behandelt u in de procedurevergadering het schriftelijk overleg over het besluit tot de praktijkgerichte programma's in het vmbo en donderdag 27 juni debatteert u over het vmbo. Daarvoor geven we u graag het volgende mee ter overweging. We zien risico's bij de praktijkgerichte programma's in het vmbo.

Praktijkgerichte programma's

Inmiddels bijna een jaar geleden informeerde toenmalig minister Wiersma de Tweede Kamer over de plannen met de praktijkgerichte programma's.¹ Inmiddels heeft de demissionaire regering besloten om de praktijkgerichte programma's definitief door te voeren.² Leerlingen in de gemengde en theoretische leerweg kunnen een vak volgen om praktijkgerichte vaardigheden op te doen, zo is de gedachte. De gedachtegang is begrijpelijk. Onze samenleving staat namelijk te springen om vakmensen. We zien echter grote risico's bij dit plan, omdat het onderwijs in praktijkgerichte vaardigheden ten koste gaat van onderwijstijd in algemeen vormende vakken.

Bij 'praktijkgerichte programma's' denken we aan leerlingen die leren lassen of koken en daarmee een vak leren. Dat is echter niet verplicht binnen het aangekondigde plan. Er bestaat ook ruimte voor scholen om dit in te vullen met 'vaardighedenonderwijs' in bijvoorbeeld samenwerken, communiceren, presenteren. We maken ons hierbij zorgen dat veel onderwijstijd verloren gaat aan onduidelijk gedefinieerd aanbod in een heel breed scala aan 'metacognitieve vaardigheden', zonder duidelijke controle op de effectiviteit daarvan. Ook de vastgestelde eindtermen zijn hiervoor onvoldoende waarborg. We zien veel liever dat deze vaardigheden een plek krijgen in het bestaande onderwijs. Iets wat op veel plekken overigens ook al het geval is.

Bij de licentievrije programma's is het uitgangspunt dat deze programma's worden gegeven door een docent die bevoegd is. Dit biedt echter weinig garantie. Zeker door het huidige lerarentekort maken we ons zorgen dat veel scholen geneigd zullen zijn die tijd anders in te vullen. We vrezen dat leerlingen vooral zelfstandig moeten gaan werken, al dan niet onder toezicht van een docent of onderwijsassistent. Dan gaat er te veel kostbare onderwijstijd verloren. We vragen u daarom nauwgezet te monitoren hoe scholen omgaan met de extra ruimte en vooraf te vragen om scherpe kaders waarbinnen praktijkgerichte programma's kunnen worden aangeboden.

Het gaat om 320 uur, een aanzienlijk deel van de totale onderwijstijd. Vmbo'ers zitten relatief kort in het voortgezet onderwijs. Het belang van de brede vorming in het vo mag niet onderschat worden. Het is de laatste stap voor het beroepsgerichte vervolgonderwijs. We moeten oppassen dat we niet te makkelijk kiezen voor onderwijs in vaardigheden ten koste van de spaarzame onderwijstijd in de bestaande algemeen vormende vakken. Bovendien bestaan er voor scholen nu ook al veel mogelijkheden om theorie en praktijk te combineren in hun onderwijs.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 31 289, nr. 548

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 30 079, nr. 122

Het is goed om de praktijk meer waardering te geven en vakmensen te stimuleren. Dan moet het echter wel om echt beroepsonderwijs gaan. Om de praktijkgerichte programma's te laten slagen moeten we hoge eisen en strakke kaders stellen.

Met vriendelijke groet,

Lobke Vlaming
Directeur-bestuurder Ouders & Onderwijs